

FORMIDLING AF BIBELEN TIL BØRN OG TEENAGERE

Sognepræst og tidligere landsleder i Bibellæser-Ringen, cand.theol. Lasse Holmgaard Iversen

Trosoplæring. En af kirkens kerneydelser, som vi har været forpligtet på, siden Jesus sagde, at vi skulle gøre »alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem... og idet I lærer dem...« (Matt 28,19-20). Men også en opgave, som man aldrig bliver færdig med, og som et godt stykke ad vejen er betinget af, at de døbte vælger oplæringen til, uanset om det er i form af minikonfirmand eller konfirmationsforberedelse, eller vi taler om klub- og børnekirkearbejdet. Vi kan ikke påtvinge nogen at blive oplært i troen. Vi kan »kun« forsøge at skabe rammer og former, som folk kan vælge til.

Men det er nu heller ikke så ringe endda, hvis vi ved hvad vi vil med kirkens tilbud om trosoplæring. Vi vil her sætte fokus på ét element i tros- og discipelskabsoplæringen: Bibelbrug. Og vi vil særligt se på hvordan vi styrker dét element hos børn og teenagere.

Støt trosoplæringen i familien

En måde at introducere Bibelen for et barn kan være at stikke det en bibel i hånden, ønske god læselyst, og så ellers håbe

på at barnet går i krig med at læse... men det er ikke en smart strategi.

Bibelen må introduceres og formidles på en måde, som svarer til barnets udviklingstrin, og som formidlere har vi en vigtig opgave i at forsøge at danne en dialog mellem barnet og Bibelen.

Ofte vil forældrene være de første og vigtigste aktører i at skabe denne forbindelse mellem barnet og Bibelen, og her kan kirken spille en indirekte men vigtig rolle, ved at opmuntre og inspirere forældre til at tage denne opgave på sig.

Det sker, når kirken giver barnet en børnebibel i dåbsgave eller hvis juniorklubben sponsorerer et abonnement på en bibellæseplan for familier. Men endnu mere målrettet kan det gøres, når kirken taler klart og tydeligt om forældrenes rolle i trosoplæringen, og opmuntrer dem til at være tydelige, åndelige forældre for deres børn.

Det kan fx være ved at skabe rum for en samtale om trosoplæringen i hjemmet. For selv om mange forældre gerne vil dele tro og liv med deres børn, kan det være svært at finde en form, som kan fungere i

deres familie. Dét kan kirken hjælpe med, ved at tilbyde undervisning om trosoplæring i hjemmet; reklamere for de forskellige ressourcer til andagt og samtale om tro og liv i familien som findes; italesætte det for menigheden i forbindelse med dåb i kirken osv.

Introducér Bibelen

Den indirekte støtte til at hjælpe trosoplæringen på vej i familierne er vigtig og må ikke glemmes. Men kirken spiller også en direkte rolle i at introducere Bibelen for børn og teenagere. Både overfor de børn, som bliver introduceret til Bibelen i deres hjem – og de som ikke gør det.

Den grundlæggende viden om kristendommen og Bibelen, som tidligere har præget danskerne, er ikke længere er en selvfølge, og vi må som kirke agere, så det svarer til den situation.

Konkret foreslår jeg, at vi derfor fokusere på særligt to ting, for at skabe forbindelsen mellem Bibelen og barnet/teenageren:

1. Forklar hvad Bibelen er for en bog.
2. Giv hjælp til at man kan danne egne erfaringer med Bibelen.

Hvad er Bibelen for en bog?

Det er ikke helt let at forklare, hvad Bibelen er for en bog. I hvert fald ikke hvis man skal være sikker på at andre forstår det. Derfor er det lettest og bedst at tage udgangspunkt i, hvad Bibelen betyder for dig selv. Dermed gør du det muligt for barnet og teenageren at spejle sig i dig. Hvordan viser din respekt for Bibelen sig? Måske ved at du hyppigt læser i den, og

ved at du bruger tid på at forstå, hvad der står i den. Du bruger den måske også til at give opmuntrende ord til mennesker i krise eller sorg. Alt sammen siger noget om, hvad dit syn på Bibelen betyder i praksis.

At Gud har formidlet, hvad der skal stå i denne bog gennem forskellige mennesker, kan let lyde som lidt for fantastisk til at være sandt. Derfor er det vigtigt at forklare det mystiske i, at Bibelen er *åbenbaret*. Det er ikke en selvfølge, hvad der ligger i det begreb, hvis ikke man er vant til at tænke religiøst og udenfor dét, som kan måles og vejes. Så det er vigtigt, at du forklarer, hvad det handler om, og hvorfor det er vigtigt.

En snublesten, vi ikke må overse, er, hvordan vi skal forstå de svære tekster i Bibelen. Det er fx tekster som at Gud forhærdede Farao, da Moses kæmpede for at få israelitterne ud af Egypten (2 Mos 7,3). Eller Elisas forbandelse af 42 børn som fører til, at de bliver slået ihjel af bjørne (2 Kong 2,24). Det er også domstekster fra både Det Gamle og Det Nye Testamente, som får mange til at standse op og rynke på næsen. Ofte vil vi komme langt ved at få forklaret konteksten, samtidig skal vi stadig bruge os selv og bør give udtryk for, at det også kan undre os, at Gud handlede på denne måde, hvis vi genkender deres undren.

En anden gruppe af tekster, som kan give udfordringer, er de tekster om etiske emner, som er i modsætning til den almene etiske tænkning i dag. Det er fx Bibelens syn på sex, som spænder fra Højsangens positive og eksplicitte positive syn, til Paulus' knap så entusiastiske syn på mænds og kvinders seksualitet (1 Kor

7) – hvordan skal vi navigere i det? Det er også teksterne, som taler om at homoseksuel praksis er synd (fx 3 Mos 18,22; Rom 1,26-27; 1 Kor 6,9), hvilket kræver en grundig forklaring af Bibelens grundlæggende syn på køn, identitet og syndefald, som det er vigtigt at tage, når en forvirret teenager kommer og spørger, hvordan han skal forstå det.

En tredje gruppe af svære tekster er profetier og forudsigelser. Jeg husker selv, at første gang jeg læste Johannes Åbenbaring som teenager, var det nærmest som om der var dumpet en sci-fi roman ned i Bibelen. Her er det vigtigt ikke at afvise frygten og usikkerheden, som disse tekster kan skabe hos et barn, men tage den alvorligt og anerkende at den også er reel, for derefter at hjælpe barnet med at finde trykthed i at der i det skræmmende også findes et håb.

Når de enkelte tekster ikke giver umiddelbar mening, kan det være vigtigt at pege på, at Bibelen har én, sammenhængende fortælling, på tværs af de 66 forskellige bøger. En frelseshistorisk læsning af Bibelen hjælper os til at forstå, at Bibelen rummer mere end de enkelte beretninger, breve og love. Det er en fremadskridende fortælling om Guds plan om at frelse mennesket. Vis det helt konkret ved at lave en tour de force gennem Bibelen fra 1 Mos 3,15 over Abraham, Israels udfrielse af Egypten, profeterne, Jesu fødsel, liv, død og opstandelse frem til Jesu genkomst. Dermed vises det også, hvordan vi i dag kan »skrive os ind« i denne historie.

Erfaringer med Bibelen

Men det er ikke nok at fortælle om Bibelen, og forklare hvordan vi skal forstå den. Bibelen er en brugsgenstand, og kan vi hjælpe børn og teenagere til at gøre sig deres egne erfaringer med Bibelen, er vi kommet rigtig langt i opgaven med trosoplæring. Her følger nogle overvejelser og forslag til, hvordan kirken kan hjælpe børn og teenagere i gang med at bruge Bibelen på egen hånd.

Fortæl Bibelen

Bibelen rummer masser af fortællinger, som gør den let at formidle i fortællingens form.

Er det en længere passage, du vil formidle, såsom Abrahams ofring af Isak eller Paulus' omvendelsehistorie, så genfortæl beretningen med dine egne ord. Er det en kortere passage, såsom Nineves omvendelse og redning i Jonas' bog eller en af Jesu lignelser, så forsøg at lære teksten udenad.

Når du har (gen)fortalt teksten så fortsæt i »mundtlig modus« ved at stille spørgsmål, som besvares af tilhørerne og få en samtale i gang. Dvs. at du tilstræber helt at undgå at have papir for eller skærme foran dig.

Historier engagerer og involverer os på en helt anden måde, end når vi læser. Det gælder for alle generationer. Bibelfortælling er ikke noget, som kun hører til i søndagsskolen. Jeg talte for et par år siden med en leder i en lokal kirkes teenarbejde, som til den ugentlige samling for teenagerne lærte en bibelfortælling udenad, som han fortalte til teenagerne efterfulgt af samtale om teksten. Og jeg har oplevet

voksnes overraskelse over, hvad der stod i en bibeltekst, de havde læst masser af gange, da de hørte den *fortalt*...

Desuden har den digitale revolution gjort det at lytte og se levende billeder til en meget mere tilgængelig måde at tilægge sig ny viden på for os alle. Så når vi fortæller Bibelen, rammer vi ind i en formidlingsform, som ligger tættere på det, som de fleste børn og teenagere i forvejen foretrækker.

Konceptet »Godly Play« er bibelhistorie fortalt for børn med simple men kraftfulde illustrationer, og lærer man metoderne, som dette koncept består af, er man hjulpet rigtig godt på vej til at blive historiefortæller. Det har flere præster og ledere i børnearbejdet efterhånden erfaret. Danmarks Folkekirkelige Søndagskoler arrangerer kurser i Godly Play, og man kan læse meget mere om det på deres hjemmeside.¹

Der findes også koncepter, som retter sig mod teenagere og voksne, men det er desværre ikke udbredt i Danmark endnu. Formen er, at man lærer at lære en bibeltekst udenad, formidle den og have en samtale om teksten efterfølgende. Under tegnede formidler gerne en kontakt til organisationen »Simply the Story«, som har stor succes med at undervise i mundtlig bibelformidling.

Digital bibelbrug

Vi hverken kan eller skal gå uden om de mange digitale muligheder for at læse i eller lytte til Bibelen. De digitale bibelbruger-værktøjer gør, at man altid kan have Bibelen tilgængelig på sin smartphone, og det er en rigtig god investering at bruge

noget tid på at undersøge, hvilke apps der dukker op, når man søger på »bibel« eller »bible« i sin appstore. Udvælg gerne et par stykker, som du kan anbefale til de teenagere/unge, som du gerne vil inspirere.

App'en »Bibelen« er ikke til at komme udenom. Den er lavet af amerikanske YouVersion, og er en meget brugervenlig app med MASSER af læseplaner og rigtig mange på dansk også. Kvaliteten og teologien i indholdet er lidt svingende, men der er meget godt at komme efter, og det er en brugervenlig app, som hele tiden udvikles.

YouVersion har også lavet app'en »Bibel for børn«, som har oplæsning af bibelteksten og opgaver, som børnene kan løse. Den er måske mest relevant at introducere for forældrene, så de kan bruge den til børnenes skærmtid.

App'en BibelTid er et dansk bud på en bibellæser-app til teenagere og unge. Det er Bibellæser-Ringen, som står bag den, og alt indhold er derfor dansk produceret og ud fra en luthersk teologi. Man kan invitere andre til at læse sammen med én, og på den måde kan der etableres fællesskab om bibellæsningen, hvilket kan være motiverende for særligt teenagere. Ikke fordi man skal kontrollere hinanden! Men fordi man kan undres sammen og spørge til de ting, man ikke forstår.

En kort notits om »kvaliteten« i digital bibelbrug. Det er efterhånden almen viden, at man læser mere overfladisk, når man læser på mobilen. Den primære årsag til det er, at vi er blevet vænnet til at læse hurtigere og i højere grad bare »scanne« en tekst på en telefon (Dyer 2017, 4-5). Derfor er telefonen heller ikke det oplagte

medie til et dybdegående studie af Bibelen.

Men det betyder ikke, at vi skal lade være med at opfodre særligt unge til at bruge de digitale muligheder. Det positive ved de digitale løsninger er nemlig, at Bibelen altid er tilgængelig. Og så er det trods alt bedre at læse Bibelen på sin smartphone, end det er slet ikke at læse i den!

Det kan være en god idé at introducere bibellæsning i den trykte udgave af Bibelen, men som et både/og! Ikke et enten/eller.

Lyt til Bibelen

Den mundtlige bibelformidling og det digitale forenes i Bibelen som lydbog. Pt. findes Det Nye Testamente som lydbog i både den autoriserede bibel fra 1992 og Bibelen på hverdagsdansk. Førstnævnte kan købes, mens sidstnævnte er frit tilgængelig på lyttilbibelen.dk. Bibelen 2020 er også tilgængelig som lydbog, og her er det *hele* Bibelen, som er med! Den kan købes online eller lånes på E-reolen.dk.

Man kan overveje at inddrage en indspillet oplæsning af Bibelen i konfirmandundervisningen eller i teenklubben, så at teenagerne gør sig det behageligt mens de lytter. Den bedste brug vil dog nok være ved at henvise til lydbogs-mulighederne, med det formål at teenagerne selv lytter til Bibelen på deres smartphones, og på den måde får en egen praksis med Bibelen.

Bibelbrug i stedet for bibellæsning

Det er blevet vægtlagt i denne artikel, at det er godt at tage afsæt i din egen erfaring med Bibelen, når du skal motivere børn og teenagere til at fordybe sig i den. Det er vigtigt, at det både er de gode og de dårlige erfaringer, du deler, for det er meget mere motiverende for børnene/teenagerne, at du fortæller om noget, som har betydning for dig, frem for at man bliver introduceret til en bog, som er svær at læse.

Derfor vil jeg til sidst gerne prikke lidt til, hvordan vi taler om vores personlige bibelpraksis, ved at opfordre til at vi taler om *bibelbrug* og ikke *bibellæsning*.

For det første læser vi ikke kun Bibelen. Vi lytter til den; ser videoer fra The BibleProject osv. Bibelen kan tilgås multimedalt, men vores sprogbrug fastholder at vi tidligere kun har kunnet tilgå Bibelen som tekst, der skal læses. Det er i sig selv ikke så afgørende, men det kan blive uheldigt, når det fører til at andre modaliteter end den læste, dermed let bliver opfattet som andenrangs. Det har vi ikke belæg for at sige. Alene af den grund, at Bibelen oprindeligt har været fortalt og lyttet til, før den blev skrevet ned og læst.

En vigtigere grund til at tale om »bibelbrug« frem for »bibellæsning« er dog, at Bibelen står i fare for at blive intellektualiseret, og blive noget, som kun angår hovedet og »de kloge«. Den kristne kirke har den udfordring, at den formidler troen i ord – på skrift og tale – mere end den gør det i handlinger. Det tiltaler nogle af os. Måske især os som er ansvarlige for forkyndelsen og læser artikler som denne.

Men det er ikke nødvendigvis den foretrukne formidlingsform for en stor del af børnene, de unge og de voksne i vore menigheder. Bibelen skal bruges. Vi skal og kan ikke komme udenom, at den skal læses. Men den skal mere end det! Den skal mediteres over; responderes på med farvekridt og limpistol; synges og dramatiseres; nydes i naturen og på gågaden osv. Dermed rykker Bibelens ord nemlig fra hjernen, ned i hjertet og ud i resten af kroppen, hvor det kan tros og leves, sådan som det er formålet med trosoplæringen.

Note

- 1 Se <http://soendagsskoler.dk/index.php?id=350>

Litteratur

John C. Dyer. 2017. »The Habits and Hermeneutics of Digital Bible Readers: Comparing Print and Screen Engagement, Comprehension, and Behavior«. Paper præsenteret på Society of Biblical Literature (SBL) årlige møde i Boston, 2017.

Forfatter

Lasse Holmgaard Iversen
Christianskirken
Frederikshaldsgade 15
8200 Aarhus N
lahi@km.dk